

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre..... 5 frt — kr.
Fél évre..... 2 frt 50 kr.
Negyedévre..... 1 frt 25 kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Bérmentetlen leveleket el nem fogadunk.

Hirdetések és nyilttéri közlemények jutányos árszámítás mellett e lap kiadó-hivatala által vétetnek föl.

UJPEST.

Társadalmi hetilap.

Megjelen minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG

hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők

Budapest, Csömöri-ut 40. sz.

KIADÓHIVATAL:

hol az előfizetési pénzek és hirdetések felvétetnek

UJPEST, fürdőház.

Kéziratok vissza nem adatnak.

A munkaadó és munkás közötti viszony.

A társadalom különböző rétegeiben, különböző családokat találunk.

Családnév alatt nem csupán azon társulást kell értenünk, mely a szülőket gyermekeikhez s a rokonokat rokonaikhoz köti, s ezeket egybefüzi. Hanem értenünk kell mindazon társulást, mely által egymástól külön álló egyének kapcsolvák össze.

Ily családnak kell tekintenünk a gazdáját megbecsülő cselédet s a szorgalmas cselédet a jó gazdához fűző kapcsot.

Ily családnak kell tekintenünk a gazdag földbirtokost, kit általa eltartott szolgál vesznek körül.

Ily család a gyárak megszámlálhatlan kézi munkása.

A különbözet csupán annyi, hogy még a szoros értelemben vett családot, vérrokonság kötelei tartják egybe, addig ezen tágabb értelmű családokat, az érdek közösség egyesíti.

Az érdek közösség aztán, bizonyos viszonyt fejleszt, ki a családtagok között, mely ha jól van szervezve, ugyanazonossá válik az apa s családja közötti viszonyval.

Az ily viszony családi színezetet ad az érdek közösségnek, jobban összefüzi a különböző nézetű, gondolkozású, törekvésű egyének s mintegy egygyé olvasztja a nézet különbségeket, tömöríti az érdekközösséget s megteremti azon belső viszonyt, melyről szólni akarunk, s melynek a munkaadó és munkás között meg kell lennie, hogy közös erővel érthessék el a közös célt.

E viszony kifejlődik önmagától, ha mindakét fél, tudniillik a munkaadó és munkás jól felfogják egymás érdekét s azt szívükön hordva, megkettőztett szorgalommaliparkodnak érvényre emelni.

A munkaadónak apa szerepe van. Neki mint a családfőnek, gondolkodnia kell munkásai szellemi és anyagi jólétéről, példájával kell serkenteni munkásait, hogy a feladatnak megfeleljenek, gyöngéden, apai szeretettel kell intenie, javitania, vezetni a család tagokat.

Ezzel szemben a munkásoknak, mint a családtagoknak, bizalommal kell munkaadójuk iránt viseltetni, meg kell érteniök annak óhaját, kívánságát, fel kell ismerniök érdekeit s azt teljes erővel, szorgalom és kitartással elő kell mozdítani azon meggyőződéstől vezettetve, hogy a munkaadó érdeke oly szoros kapcsolatban áll az ő saját érdekeikkel, hogy azt külön választani nem lehet, nem szabad, mert ha munkaadójukkal meghasonlanak e meghasonlás által önkárukat fogják vallani.

S épen az az oka, hogy a munkaadók

és munkások között oly gyakran fordul elő visszavonás, mert e viszonyt nem ismerik vagy ha ismerik, nem tartják meg annak szabványait, összeütközésbe jönnek egymással, s nyílt ellenségek lesznek azok, kiknek a legmelegebb kötelekkel kellene egymáshoz fűződve lenniök.

Ha figyelemmel átgondoljuk a dolgot, meg is lehet ezt fejteni, nem kell sokat keresnünk s megtalálhatjuk az indokot, mely a munkaadó és munkások közötti viszonyt lazává teszi, gyakran egészen széttepi s szembeállítja egymással azokat, kiknek szorosan egymás mellett kellene állaniök.

Lássuk vajon eltaláljuk-e azokat.

Mindenekelőtt szem előtt kell tartanunk azt, hogy emberek vagyunk s mivel azok vagyunk, meg van bennünk az a hiba, hogy másoknak jólétét irigy szemmel nézzük, önkéntelenül is fáj, hogy mi nem vagyunk azon helyzetben, melyben mások vannak; s mivel ez fáj, a megadás, megnyugvás pedig vajh mi kevés embernek a tulajdona: nem vagyunk képesek megnyugodni sorsunkban, hanem szeretnénk mások sorsában osztozni.

A munkás is, látva munkaadójának jólétét, azt irigyli tőle, szeretne vele anyagiilag egy ponton állani s mivel a sors megtagadta tőle az eszközöket, zúgolódik, elégedetlen mindennel s meghasonlik helyzetével, s felforgatja azt a jó viszonyt, mely eddig közte és munkaadója közt fennállott s melynek, mint fentebb eléggé kimutattuk, mindig fenn kell állania a munkaadó és munkás között.

Ez tehát az egyik ok.

De távol van tőlünk egyedül a munkásokat okolni s egy oldalnak lennünk akkor, ha határozottan a fentebb elmondottakban keresnők a viszony lazultságának okát. Oh nem, még más oka is van ennek, s ez azt már nem a munkásokban, hanem gyakran a munkaadókban keresendő.

Sok oly munkaadó van, tisztelet a kivételnek, ezekről nem szólunk, — de sok oly munkaadó van, ki feledi, hogy az ő munkása, csak munka erejét, s nem egyszersmind szellemét is adta oda neki munkabéréért, ezt feledve, önös céljaira akarja felhasználni a munkás, s ha érdekei úgy kívánják, követeli a szegény munkástól, hogy az tagadja meg önértetét s álljon szolgálatába a munkaadó nézetének, meggyőződésének. Ezt leginkább tapasztaljuk a választásoknál, — midőn sok oly munkaadó akad, ki munkásainak a további munkaadást attól feltételezi, hogy vele fognak-e szavazni, vagy nem. Ez pedig helytelen, s a személyi szabadság korlátozása, mi természetesen a szegény munkást aztán ellentétbe hozza a munkaadójával.

Második s talán ennél veszélyesebb s

talán gyakrabban is előforduló ok az, hogy némely munkaadó feledi, hogy a munkás méltó az ő bérére, s megvonja tőle a kérdemelt bért, kifogásolja a munka minőségét, hogy egy-két garast levonhasson, s ez által elkeseríti a munkást maga tépi szét a fennállott jó viszonyt,

E visszasságokat meg kell szüntetni, úgy a munkaadók, mint a munkások érdekében. Meg kell szüntetni s visszaállítani azon családi viszonyt, mely a munkaadók és munkások között eddig fennállott s melynek példányszerűsége Magyarországon ismeretes volt.

Visszaállítani pedig igen könnyű lesz ha mindkét fél akarni fogja.

A munkások tartsák szemeik előtt, hogy ha a sors megtagadta is tőlük azon eszközöket, melyek őket is a munkaadóval egyenlő jólétre emelhetné, szorgalom által pótolhatják a sors által megvont eszközöket, s a szorgalmas munka mindig megteremte még s megfogja teremni gyümölcseit, dolgozzanak tehát szorgalmasan s nem feg elmaradni a jutalom, ők is oda fognak jutni, hogy egykor munkásból munkaadókká fognak válni. Legyenek bizalommal munkaadóik iránt, támogassák azoknak érdekeit, mi által saját érdekeiket fogják közvetve előmozdítani.

Másrésről pedig a munkaadók ne feledjék soha, hogy a munkás csak munkáját adta neki bérbe, s nem szellemét, nem meggyőződését s azt mit nem vettek meg, ne is követeljék. Ne feledjék el soha, hogy a munkás kézi munkája után keresvén kenyerét, jogosan kívánja kiérdemelt munkadíját, s ha ezt nem feledek, ha ezt szem előtt tartják, nem lesz ok arra, hogy munkásaik elidegenedjenek, hanem folyton bizalommal lesznek, sőt e bizalom napról napra növekedni fog.

Minthogy pedig, minden jó viszonynak első alapfeltétele a bizalom, a munkaadók kinyervén munkásaiknak bizalmát, ezek megnyugodván sorsukban, be fog állani azon viszony, melynek léteznie kell a munkaadó és munkások között; be fog állani az ugynevezett családi viszony, mely nem ismer különbséget munkaadó és munkás között, hanem egy családtagjainak tekinti őket, mely családtagok a közös jól felfogott érdek előmozdítására közösen működnek közre.

A munkaadót mint családapát fogják tisztelni, szeretni munkásai s az gyermekegyanánt fogja vezetni emezeket.

Ily viszonyt ohajtunk mi a munkaadók és munkások között s azt hisszük ez óhajításunk találkozik minden munkaadó s minden munkás óhajításával. Ugy legyen!

Palotay Ákos.

A közegészségügy és az iskola.

A gyermek halandóság Magyarországon elszomorító arányokat mutat fel. Európában a többi nemzeteket e tekintetben kedvezőbben állanak, sőt hazánkban a más nemzetiségek közül aránylag a gyermekek nagyobb százaléka éri el a nagy kort mint a magyar. E megdöbbentő eredményt mutatja fel hazánk népességének növekedése az elmúlt tíz év hiteles adatok alapján felvett statisztikai kimutatás. — Hanyatlunk, fogyunk számban és erőben.

Az egészség a legnagyobb vagyon már az egyesre is, annál inkább a nemzetek erejénél, súlyánál a szám mennyisége és milyensége kölcsönzi annak hatalmát, erejét.

Népünk elszegényedése mellett nem kisebb kérdés a közegészség hanyatlása. Rámutatni a baj kuforrására, keresni a gyógyírt s azt alkalmazásba venni önmagunk iránt való első és legfőbb kötelességünk.

Az élet fenntartására a táplálkozás, a tisztaság és a rendszeres életmód bir a legnagyobb befolyással. Mértékletes életmódot folytatni, beosztani a mi van, hogy ne csak ma legyen, de holnapra is jusson, s holnap utánra még maradjon a család első gondja legyen. Nem oly kivihetetlen ez, mint némelyek előtt első tekintetre látszik. Hát hogy is él népünk ma?

A gazdag megteheti, hogy költségeiben ne csak a szükségesre, de a kényelemre, fényre, pompára s élvezetekre adja ki fölöslegét. De hány példa mutatja itt is az életben, hogy a sok megárt, a számitás nélkül való gazdákodás megfoszolja magát? S a bőség még nem mindig egyenlő a boldogsággal.

A szegény nép, a munkás osztály egész héten át izzad, koplal, megvonja testétől azt a mi az elhasznált erőt helyre pótolná s a helyett szesz italokkal igyekszik fenntartani testi erejét s ha eljő a vasárnap: keresményét legtöbbször egy nap alatt költi el s még jó ha adósságot nem csinál.

A polgári és hivatalnoki osztály sem áll e tekintetben jobb lábon. Többet költeni mint a mennyit helyzetünk megenged, jellemző tulajdonunk. Közös forrásban lehet a népünk e rossz szokása: nem törődünk a holnappal, még kevésbé gyűjtünk öregségünkre, hogy legyen mit aprítani s tejbé.

E hibákat elhagyni első kellék ugy vagyoni mint egészségügyi szempontból is. Mindenki saját sorsának kovácsa, melyben csak ugy változtathat, ha arányos beosztással, számitva él.

Önmagunk iránt való kötelességünk mellett lássuk, mi okozhatja, hogy gyermekeink több mint ötven százaléka hal el, mielőtt a nagy kort elérte volna?

Ismeri az olvasó lapunk álláspontját a zsidókérdéssel szemben nincs okunk attól elérni, de

ha már a zsidóság bűneit leplezni erényünk, elmondjuk azt is, hogy az megint a zsidóság erénye hogy ők csak akkor boldogok, ha gyermekkel vannak megáldva. A magyar népünk már előre remeg, ha a családban örvendetes esemény áll be. Saját magzatát megvéti, igen sokszor pedig okozója kora halálának. Elég sajnós, hogy népünk e tekintetben az utóbbi időben különösen súlyos. Az állat megvédi kölykeit, testi melegével költi azt s gondosan ápolja, eteti s ha megtámadtatik: halálra kész védeni övét.

Igen, a gyermeki szeretet hiánya sok esetben nagy számban a kora gyermeki halandóság ily nagy mérvű elszaporodtának. A család becsé, értéke veszett népünkkel — az élettel való küzdelemben önmaga ellen irányza gyakran fegyverét. Családot alapítani, annak jövőjéért küzdeni, munkálni legyen rendeltetésünk szerint első kedves kötelességünk. Az állattól abban különbözünk, hogy értelemmel, öntudattal bír szabad lények vagyunk — s valóban sok anya, sok szülő példát vehetne, mily ragaszkodással viseltetik már ösztönénél fogva az állat kölykeihez.

Avagy nem elszomorító-e hogy a gyermek kitevés, vagy a dajkaságba való kiadás mint már megszokott dolog fel sem tűnik előttünk s a társadalom megvetése az ily szülöket nem sújtja? Szóljunk-e még ezután az oly elvetemültekről is, kik saját magzatjuk gyilkosává lenni nem félnek Istentől és emberektől?

Felnevelni gyermekeinket azonban nem kis gondot okoz. A táplálás és megóvás csak ugy sikerül, ha az kellő gondnal, okoszerűleg történik. Az anyai táplálást a csecsemő korban semmi tápanyag kellőleg nem pótolhatja. Ha azonban a természetességet követve igyekszünk tetteinkben szem előtt tartani, ugy szülei gondozásunk a helyes irányt nyeri. Mikép és hány-szor étesünk a kisedet, hogy ruházzuk, fürösz-szük minden anya tudni fogja. Még is az első életévben az ötödik életévig legnagyobb, a gyermek halandóság! Az egészség megóvása még a későbbi korban is nagy gondot okoz s ugy nevelni, hogy a gyermek már kis korától fogva tudja mi ártalmas egészségre, s mitől őrizked-jék; avagy bajban miként járjon el, hol nyerheti a segítyt? támogatja feladatában a szülő az iskola.

Az iskola céljának és feladatának és tekintetben való megoldására a közoktatásügyi miniszter hasznos intézkedést tett, midőn tanítóink számára ugy mint a nép szükségletére egy hasznos könyvről gondoskodott, mi alig egy pár krajczáron megszereshető. De a közegészség általános szabályait ismertetni hivatott minden orvos, minden közegészségügyi néptanítója.

Szép valóban hazafias feladat vár e tekintetben tanítóinkra ugy az iskolában mint az életben a nép körében is. Bármily kis körben a hivatásának élő férfiú nem fog lankadni, ha

példájával serkenteni, előljárni a közjónak tehetet szolgálatot.

Már pedig a közegészségügy javulása az orvos szakszerű működése mellett a néptanító feladatának megoldására vár.

P a e d a g o g u s .

Fokról fokra.

A napokban sétám közben egy férfival találkoztam, ki mélyen meghajolva emelte le előttem kalapját. Arczára tekintettem, sápadt, sovány volt az, meglátszott a nyomor, az inség, a nélkülözés. Alamizsnát akartam neki adni, mikor észrevettem, hogy a halálsápadt arcz, kipirult, szégyen pir futotta el arczát, én vissza tettem zsebembe a pénzt s jobban megnéztem az arczát s rá ismertem.

Egy pár évvel ezelőtt igen jó módu első-rangu iparos állott előttem, kit jól ismertem s sokszor meglátogattam ipartelepét s több ízben vásároltam is tőle.

Es hogy nézett most ki. Ruhái rongy foszlányokban csüggtek testén, lábai ingadoznak, arcza halálsápadt. Önkéntlenül szájalom hangján kérdeztem tőle, mi történt vele, s ő reszekelő hangon beszélt el, hogy midőn négy évvel ezelőtt utóljára láttam, egy nagyobb vállalatba bocsátkozott, anyagi ereje nem volt a vállalat-hoz s így kölcsönpénzt vett fel, de az iparos testület takarékpénztárából nem akart felvenni, szégyenlette, hogy iparos társai, kik őt gazdag embernek ismerték, megtudják, hogy nincs pénze, s így egy uzorás zsidóhoz fordult, ettől vette fel a nagy összeget, mely vállalatához szükségeltetett. Az uzorás 150 százalékra adta a pénzt, de az nem tartotta vissza, mert a nagy vállalat oly jövedelemmel kecségette, melyből nem csak a kamatot, hanem a tőkét is visszafizethet hitte sőt szép mara ványt is remélt. De sajnós a vállalat nem sikerült, a faneműket drágábban vette mint számított, a munkaber magasabb volt mint előre hitte s nem csak hogy jövedelme nem lett, hanem határozottan megbukott vállalatával. Ekkor előállott az uzorás, — a többi magától következett, megütötték a dobát az iparos telepe előtt, s ő ki eddig gazdag önálló iparos volt, elment más telepre mint segéd dolgozni. Majd beteg lett abban kellett hagyni munkáját, kórházba ment ott feküdt három hétig s onnét jön most.

Az egyszerű albeszélés meghatott s gondolatokkal telve hagytam el néhány vigasztaló szót mondva az egykor gazdag embernek.

S gondolatim oda vittek azon térre, melyről beszélni hallottam. A szegény iparos álszegenből nem ment az iparos takarékpénztárba, hanem az uzoráshoz.

Nem ritka, nem egyedüli példa ez.

AZ „UJPEST” TÁRSZÁJA.

Anyám sirján.

Még látom most is halovány orcádat;
Még látom, mint zárul be két szemed.
Melyekben tükrét láttam szép jövőmnek.
Oh mondd, magaddal égbe vitted ezt?

Az égbe, hol csak béke és öröm van,
Hol győz a jó és porba hull a rossz;
Hol búbanatnak árnya sem tanyázik,
S ismérve nincs a bűn és a gonosz.

Te felvívéd a menybe szép jövőmet,
S ezt mégis el kell érnem, érezem:
Azért török magasra, fel a magasba
Hol üdvömet még soha sem lelem.

Kalotásfy.

A két sziv idyllje.

Elbeszélés.

— Irta DRUMÁR JÁNOS. —

Kiszakított egy lapot abból a nagy könyvből. Hadd olvassák. Sok amugy is olvasatlan, ismeretlen marad.

Mikor Kossuth Sándor, ki akkor a Ferdinánd-huszároknak volt dandárparancsnoka, Torna alá ért, az ottani tótság, kik elszórva lakják a közeli Lucska, Barka, Perkupa, Falucska, Dernst falukat, nagyon fel volt bősztve

azon állításra, hogy náluk fognak elhelyeztetni a katonák.

Igyekeztek is mindenáron kifejezést adni a vendégszerető indulataiknak.

A huszárok a barátságos Tornán kvártélyoztattak be, ámde igen szegény lévén annak lakossága, egy részét a huszároknak Barka faluban szállásolták. Mihelyt leszült az éj, az oláhok, mely különben elég gyáva nép, bizva nagy számukban ellenséges indulataiknak tetteleg is kezdték bizonyítékait adni. Nem egyet ért a halálos döfés legedesebb szunyadozásában.

A támadó zajra a huszárok egyenkint szöktek meg s hirtelenében szedelődzködve össze s az éj sötét fátyolától védve a szadeli völgyben rejtőztek el, melynek két hegytől összeszorított aiját a szadeli patak füzes partja futja végig.

Itt tölték huszáraink az éjt, egymásról mitsem tudva.

Annál nagyobb örömmel jutottak annak tudomására, hogy mintegy 15-en lehetnek teljes fegyverzettel, most már magukat védhetők.

A reggeli szürkületben ott találták a néhány száz főre menő oláhságot tanácskozva. Ezeket keresztül kelle törniök, hogy egyesülhessenek Kossuth többi huszáraival.

S ekkor a tizenöt huszár attaquirozott s szétverte a 600-nál többre menő oláhok boszus csapatját.

Kossuthot már nem találták ott. Az éj fo-

lyamán parancsot kapott a tovább indulásra. Összeszedé csapatját (Barkáról egynehány véres hullát) s indult. Kis csapatunk tehát magára maradt. Irányt nem tudva, elhatározták, hogy Posta Feri kis seregével fognak egyesülni, mely Kassa környékén tartózkodott. Vezetőül egy ifju, bátor társukat választották s ugyanazon nap indultak keresni törzssereget, mikor a katasztrófa Világoson lejátszódott. Kassára érve nem találtak sereget, de ott ekkor tudták meg Klapka győzelmeit a Fel-Duna mellett. Világosról még eddig ut sem hallottak.

Elmennek hát Klapkához, ha utközben nem találják más sereget.

Dehogyan nem találtak, — dehogyan nem találtak.

A kis Salgó szelaporos mezőin találkoztak egy nagy csapat kivándorlókkal.

Azoktól tudták meg, hogy kardjaikat legfeljebb káposztafejek vágására használhatják. Különben itt jó utánok egy osztrák század, odaadhatják azoknak, ha megunták hordozni.

„Ha kell nekik kardunk, hát vegyék ki kezünkéből.”

Az — i. temetőben egy alacsony sirkereszten fekete fátyolt lengett a szél.

Könnyező leányka hajol a hant felé.

Ez egy sirnál két halottat sirat. A legjobb anyát s azt kit két év előtt itt ölelt utóljára.

Pedig nem volna szabad így lennie.
A hitel nálunk úgy is oly gyöngye lábon áll, főleg pedig a személyi hitel, hogy ideje volna e felett komolyan gondolkozunk.

Nézzünk csak széjjel. Alig van a középosztálynál egy két ember, ki elmondhatja magáról, hogy személyi hitelt élvez, pedig rendezett viszonyok között minden keresettel ellátott egyének arányos személyes hitelének kellene lenni s még sincsen. Miért?

Egyszerű a megfejtés. Azért, mert a hitel kereső emberek nem ott s nem úgy keresik a hitelt, a hol s amint kell, és mert legtöbbszörre visszaélnék a személyes hitellel.

De hol és mint kell keresni a hitelt?
Ott, hol az előnyösen kínálkozik.

A pénzintézetek, melyeknek rendezett viszonyai vannak, a takarékpénztárak, a kereskedelmi szövetkezetek, az iparos pénztárak, a munkássegélyező egyletek mindenkor megnyitják pénztáraikat a hite' keresőknek s e hitel nem teszi tönkre a hitel keresőt. Keresnünk kell tehát a pénzintézeteknél.

S mint kell keresni?

Ugy, hogy ne terjeszkedjünk hitelezőnkkel messzebbre, mint mennyit kereset módunk megbir, legyen a hitel és kereset mód között kellő arány, mert ellen esetben beáll a fizetés képtelenség, mi ugyan azonos a hitellel viszonylással.

Igen ám, fogja ellenvenhetni egyes olvasó, de hogy keressen az ember ott személyes hitelt, hol nincs ily pénzintézet.

Epen odáig jutottunk, hová vinni akartam az olvasást, épen azt akartam megbeszélni, hogy mi volna szükséges.

Szükséges volna, hogy minden egyes, még a legkisebb szükségben is, takarékpénztárak, illetve kereskedelmi szövetkezetek, esetleg iparos pénztáraknak munkássegélyező egyletek alakítsanak, a szerint, mint azt a helyi viszonyok igénylik, mert csak így lehet a személyi hitelt megszilárdítani.

Az ily pénzintézetek felállításánál azonban, óvatosan kell eljárni, nem szabad az intézetnek drága pénzt adnia, s hogy azt tehesse, kis összegű részvényeket kell nyitnia, hogy minél több részvényes lehessen tagja az intézetnek, minél kisebb a részvény, minél csekélyebb a betéti összeg, annál olcsóbb lesz a kölcsön adandó pénz.

Ha a hitel kereső közönség olcsó kölcsönhöz juthat, akkor a szükséglet fedezve lesz, a kézi munka fokról-fokra emelkedik, a jólét utjában nem fog állani az uzsora, s a nemzeti felvirágozás, ha nem is rögtön, de fokról-fokra, idővel be fog következni. — míg ellen esetben az uzsora mindig körülünk fog járni, kínálni fogja pénzét, hogy az által körmei közé kaparít-

Valahányszor kigyúlt az ég a láthatártól kezdve fel, egész a zenthig még azon is tul, — valahányszor a szellő a nagy csaták zaját hozá a halottak csendes országába — mindannyiszor ott térdelt a hű kedves a hant felett s imádkozék a szeretett életéért.

Sejté, hogy imáival babérjait füzi össze; sejté, tudta, hogy még viszont fogja látni.

Két tavasz virult ki azóta, két tél borult azóta e sirra, hogy utoljára mondá neki: Isten veled.

Két év! — két század. De a szerelem túléli a századokat. Szerelme visszavezérli őt.

Végre a nagy dráma bevégeződött.

A szereplők visszatértek házi tűzhelyeikhez; — sok gladiator halva maradt a nagy színpadon.

Csak az ő szíve remélt hiába. Hát ha ő is azok közt van, kik más hazából könnyeznek az elesett oroszlán felett.

Oh, de a szerelem nem szűnik meg soha remélni. . . .

Szép alkony volt.

Véres homlokával most hajlik a nap a horizont alá és sugarát még egyszer visszaveti az álmadozó felé.

Messze porfelleg következik.

Erre tart.

Laassankint bontakozik ki a távolból a piros

son, már pedig, ki annak kezei közé kerül, sem menekszik többé, úgy jár, mint az a gazdag iparos, kiről cikkem kezdetén szóltam.

Alakítsunk tehát mindenütt olcsó pénzintézeteket, s megmentjük magunkat az uzsorától. Ezt akartam megértetni a lapok szíves olvasóival.

Egy iparos.

Különfélék.

— **Lapunk szerkesztője és kiadója,** azon Ujpesten elterjedt hírrel szemben: mintha lapunk megszűnnék, kijelentik s tudtára adják az olvasó közönségnek, miszerint az „Ujpest“ minden körülmények közt a kiadó áldozatkészsége mellett nemcsak, hogy állandóan fenn fog maradni, hanem még esetleg a lap nagyobbítva is lesz. Felkérjük ezuton azon előfizetőinket, kik még a jelen negyedre hátralékban vannak, hogy előfizetési illetékeiket a kiadósághoz beküldeni szíveskedjenek.

— **A munkakönyvek iránt kiadott hatósági rendelet sok bajt okoz a szegény munkásoknak.** A gyárosok s igen helyesen, mert a rendelet úgy kívánja, nem akarják alkalmazni a munkásokat, míg munkakönyve nem mutatnak fel; — szegény munkások pedig napról-napra járják a városházát, hogy munkakönyvet s ez által munkát kaphassanak, de egyrésztől a munkások tömeges megjelenése, más részről, — mint ezt nekünk több munkás beszéli — a jegyzőnek koronkinti elfoglaltsága s néha az előző nap multságának fáradozmai kipihenése által gátolva, nem tudnak munkakönyvhöz jutni s már két hét óta naponkint ott ólálkodnak a városház körül, de vagy nincs munkakönyv, vagy nincs a kiadja azt. Ez megrovást érdemel. A szegény munkás, kit munkaadója naponkint, óránkint fizet, nem fecsérelheti el idejét ácsorgással, neki minden percze drága, nála az idő pénz, azért lelkismeretlenség a munkást elvonni keresetétől. A tömeges jelentkezés akadályait igen könnyű legyőzni azáltal, ha a jegyzőnél jelentkező munkásoknak a jegyző kiad sorszámjegyet s utasítja, hogy másnap reggel jöjjenek könyveik után s csak annyi jegyet ad ki mennyi könyvet egy nap ki tud állítani s ha másnap a jegyet kapottak megjelennek azon sorrendben, mint jegyeik száma van, kiadja nekik a munka-

dolmány, a véres, leeresztett kard, csillogó patkó.

Ki az, ki még most kardot, véres kardot tart kezében; ki az, ki még nem veté le a lobogó mentét?

Aztán áugrat a temető alacsony kerítésén s nyargal végig a keskeny temetőuton.

Vakmerő! hogy mered háborgatni ily zajosan a holtak csendes nyugalmát!

Ne bántsd! jó helyen jár ő

Nem látod, balkezét mint szorítja a szíve fölé, nem látod mint ömlik a piros vér alá, a büszke paripára s le a homokra.

Egy örömkialtás, gyönyörrel, fájdalommal vegyes, a lányka ajkairól sejteti velünk, ki a vérző jövevény.

Az pedig oda borul a nő elé s utolsó sóhajával nevet rebegi. . . .

Emlékezet! temetőknél csendes virága, borulj szeliden a hantok felé s ha vándor jó, kit izz a fájdalom, takard el szemét bűvös ujjaidal, s regéld neki szerelemről, dicsőségről, ifju éltek hajnaláról, hűnyő éltek alkonyáról. . .

A sz. . . i temető egyik alacsony hantjának keresztjén fekete fátyolt lenget a hűvös őszi szél. . . .

(Vége.)

könyvet s így folytatja egyik napról a másikra, míg valamennyi munkás megkapja könyvét. Ez eljárás által, a munkások nem fognak időt vesztetni a hasztalan ácsorgással, hanem mindenki tudni fogja, hogy mikor kerül a sor s akkor megy oda s pár percz alatt kezében a munkakönyv. De ez maga még nem elég. Szükséges hogy a munkakönyv kiadására hivatott községi közeg lelkiismeretesen végezze napi munkáját s a kiosztott jegyek számához mért könyveket kiadja. Elejét kell venni a panaszoknak s akkor a munkás nem lesz megrövidítve s az illető közegek nyugodtan végezhetik dolgukat. Soha se tévesszük szem elől, hogy a munkás napi béréből él s hogy az idő pénz, — s az fut, vissza nem térve soha, mert nincs emberi erő, mely a haladó idő kerekének küllőjébe bele kaphatna s az eltűnt perczeket, órákat vissza'edezni képes volna. Azok a kiket illet, vegyék lelkükre e jó tanácsot s ne szolgáltatassanak újból alkalmat a munkás osztály panaszára, mert hidjék el, addig feszítik a hurokat, míg elszakad egyszer s a türelem hurjai se oly vastagok, hogy a tulfeszítés által szét ne pattannának egyszer.

— **Botrányos esetre** hívjuk fel Ujpest előjáróságának figyelmét, ha még eddig tudomása nincs felőle, botrányos esetre, mely végzettségűvé válhatott volna, s mely ismét érzékenyen megsértette a keresztény ember lelkét, látván a zsidóság vakmerőségét. Adjuk az esetet úgy, mint azt nekünk az illető, kivel megtörtént, zokogva adta elő. Kricsmár Emil ujpesti közsörüs e hó elsején Waldmann Henrik zsidó pálinkás-hoz ment pálinkázni. Neje, a szegény asszony attól félve, hogy férje elkölti csekély keresetét, utánna ment, s haza akarta hini férjét a pálinkás boltból. Azonban, midőn belépett, a pálinkás zsidónak a fia rátámadt a szegény asszonyra, s ki dobta az utcára oly erővel, hogy a nőt vérbe fetrengve látta heverni Lex őrmester az utcán. Majd hazavitték s ott daczára, hogy azóta, — midőn e sorokat írjuk, — hétnapja elteit az esetenek, még mindig ágyban fekszik. Ami még jellemzesebbé teszi ez esetet az: hogy a szegény beteg asszony elküldött Kacsavány vagy más néven Héderváry orvos után, — ki tudvalevőleg kerületi orvos, s kérette, hogy nyujson neki segélyt. A kerületi orvos azonban nem lévén hon. ennek neje, azzal utasította el a kérést, hogy az ő férje (az orvos) nem bolond, hogy gyógykezeljen egy oly szegény beteget, a ki nem tud fizetni. Tudtunkkal a kerületi orvosok épen azért kapnak megyei fizetést, hogy a segélyüket igénylő fizetni képtelen szegény betegeket ingyen gyógyítsák, — s így Kacsaványának e nyilatkozata aligha fog férje, s a hatóság meggyőződésével megegyezni. A szegény beteg asszony látva, hogy itt nem jut orvosi segélyhez, elment Lichtmann orvoshoz s ezt kérte fel, ez aztán el is ment a beteghez — m á s n a p, s a beteg asszony csak vérzett, vérzett, szerencse, hogy el nem vérzett. Az ily viszonyokat az előjáróságnak nem szabad, nem lehet túrnie, ezt meg kell akadályozni. A zsidó merénylőt példásan büntetni kell — az orvos urakat pedig figyelmeztetni okleveleik elnyerése alkalmával tett esküjükre, mert ez oklevél, az eskü pontos megtartásáig jogosítja csak fel az orvost a gyakorlatra, azontul nem. Ez jó lesz az orvos uraknak nem tévesztetni soha szem elől.

— **Bohóc estélyt** rendeznek a rákospatolai hölgyek folyó február hó 14 én Rákospalotán az Ott-Zarl-féle helyiségben, melynek tiszta jövedelme a „rákospatolai társaskör könyvtára gyarapítására“ fog fordítatni. A díszesen kiállított meghívókon, mint rendezők következő hölgyek nevei állanak: Altvather Ágostonné, Belházy Imréné, Teller Károlyné, Gundisch Lajosné, Káldor Bertalanné, Komáromy Lászlóné, Rohács Józsefné, Schmedár János, Urbán Ágostonné, Wallerhausen Sándorné, Watzl Ignáczné és Zebetner Frigyesné. R.-Palota és Budapest közti forgalomról a rendezőség gondoskodott. Belépti jegyek ára: családjegy (egy ur két hölgy) 2 forint, személyjegy 1 frt 50 kr, személyjegy átarczban 1 frt. Az előkészületekből itélve, a bohóc estély a Rákospalotán rendezett multságok legkedélyesebbikének egyike lesz, hogy nem-

csak Rákospalota, hanem környéke is sietni fog ez élvezetes estén megjelenni.

— A helybeli község előljáróság figyelmébe ajánljuk következő dolgokban intézkedni: A Beniczky utcában van egy pocsolya, melybe alig akad nap, hogy egy terhes kócsi bele ne dőlne. S mikor a katasztrófa megtörtént, akkor a lelketlen kocsics elkezdti útlegetni, úgy hogy azok csaknem leroskadnak az ostorok suhintásai alatt. Két dologban kérjük tehát a pocsolya betömését, mert az még szerencsétlenséget, esetleg emberhalált is okozhat. Másodszor kérjük az előljáróságot legyen szives a lelketlen állatkínzó fuvarosokat azonnal letartóztatni, a mennyiben az állatkínzás a büntető törvénykönyv pontjába ütközik.

— Káposztás-Megyeren, mint tudósítónk írja, kanyaró járvány ütötte fel tanyáját, mely irtóztatón pusztit az uradalmi béres gyermekek közt. A járvány még mindig növekedőben van, dacára az orvosi intézkedésnek.

— Gyilkosság a templomban. Hová ragadja el a szenvedély némelykor az embert. mutatja azon borzasztó gyilkosság, mely a napokban Spanyolországban történt, a hol egy felbérelt szenvedélyes mézáros az isten szolgáját, — a főpapot — az Isten házában egy késsel megtámadta s leszúrta, úgy hogy a főpap szörnyen halt. A gyilkos csupa ellenszenvből tette, mert a főpap angol származású volt, míg a gyilkos, s azok, kik őt felbérelték spanyolok voltak. Hála Istennek, Magyarországon a nemzetiségi gyűlölet nincs meg, mert itt testvérek vagyunk, legyünk bár magyarok, németek, tótok, oroszok, horvátok vagy bármely nemzetiségűek, de az édes hazának egyforma polgáraitként tekintjük egymást.

— Utczai verekedés katonák és polgárok közt. Véres verekedés történt a letolyt héten helybeli huszárok és polgárok között. Az egész esemény következőkép történt. — T. helybeli polgár jókedvű mulatott barátaival a Hajnal-fele vendéglőben, mi közben belép két huszár s el kezdé insultálni a mulató vendégeket. A vendégek ennek folytán szóvitába elegyedtek a huszárokkal, minek a következménye az lett, hogy a két huszár átment a közel fekvő huszár laktanyába, magukkal hiva társaikat, ki meztelen kardokkal rohantak a vendégekre. A vendégek ennek folytán az utcára menekültek, de a huszárok itt is nyomukban voltak, itt történt a szerencsétlenség, ugyanis egy közhuszár B. fővárosi postatisztet kardjával megsebesíté. Ajánljuk e garázda katonákat a parancsnokság figyelmébe.

— Meghíusult betörési kísérletek. F. hó 8 án Hadl férfi szobá boltjának ajtaját ismeretlen tettesek felfeszítették és az utcán lévő pocsolyába dobták, betörési kísérletük nem sikerült, mivel a házbeliek zajt ütöttek. Ugyanaznap éjjel Katzer kazánkovács műhelyébe törtek be, de itt sem vihettek magukkal semmit, mert revolver lövés által elriasztattak.

A petróleumlámpa kezelése.

Érdektelennek fog látszani az olvasó előtt e czim s talán mosolyogni is fog, hogy hogyan lehet a petróleumlámpa kezeléséről írni, hisz azt minden ember tudja, hogy kell bánni a petróleumlámpával.

Bár úgy volna; de sajnos a tapasztalat egészen mást bizonyít s ha a szives olvasó átfutja a sorokat, meg fog győződni, hogy még sem volt hasztalan fáradság e sorok megírása és nem is neveléses e tárgyról beszélni.

A petróleum veszélyessége, ha kis vigyázatlansággal bánunk el vele már oly gyakran idézett elő végzetessé vált baleseteket, hogy aki szorgalmasan olvassa a rendőrségi balesetek krónikáját, csaknem minden nap talál bennök egy két esetet, melynél a vigyázatlanság robbanást, égést, halált okozott.

A napokban épen Ujpesten történt az eset, hogy egy szerencsétlen péklegény vigyázatlanul gyújtotta meg a petróleumot s az kiömlött s a szerencsétlen embert összeégette s csak az mentette meg életét, hogy az utcára szaladt s belevetette magát a sárba, mely elfojtotta az égő anyagot, de azért kínos égő sebeket szenvedve került a kórházba.

Ez csak egy eset s itt történt nálunk, azért említjük, mert oly közel találtuk a példát; de ezen kívül, távolabbi ezer és ezer példát tudnánk felhozni.

S épen azért, mert oly gyakori a szerencsétlenség, elmondunk egymást a lámpa kezeléséről, nehogy még gyakoribb legyen a baleset, nem szüntetjük meg általa a bajt egészen jól tudjuk, de legalább irányt adunk s ha csak egy esetben is használnak szavaink, e sorok czelt értek.

Az első a petróleum lámpa megtöltése, mely körül a legnagyobb óvatossággal kell eljárni; a kannát vagy üveget, melyből a lámpába öntünk, tisztán kell tartani, nehogy annak külső része petróleumos legyen s az öntés, illetve a meggyújtásnál lángot kapjon.

A meggyújtásnál a kanócot azonnal le kell csavarni, hogy a láng ki ne látszék az égő kalap alól, mert különben a reá alkalmazandó czilinder könnyen szétrobban, mi veszélyessé lehet.

Égetés közben nem szabad a lángot nagyon magasra csavarni, nehogy a különben is izzóvá váló üveg szétrobbanva bajt okozhasson.

Legtöbb szerencsétlenség történik azonban a lámpa kioltásánál s azért erre leginkább vigyázni kell.

A kioltást leginkább úgy szokták tenni, hogy felülről bele fujnak a czilinderbe. Ez a legveszélyesebb, mert ez által a felső láng becsap a lámpa testében lévő nagyobb mennyiségű petróleumba, s ez robbanást idéz elő, mely az egész lámpa szerkezetét szétveti, s kiszámíthatatlan bajt okozhat. Mások a czilinder alatti nyíláson fujnak bele a lámpába úgy, hogy a láng a lámpa ellenkező oldalán csap ki, — ez által az a veszély állhat be, hogy az átelleni oldalon álló vagy ülő egyén gyuladhat meg. Nem kevésbé óvatosnak kell lenni azon módnál is, mely szerint a lámpa kioltását a szerint eszközlik, hogy a lángot lecsavarják, s csak pislogni hagyják, míg magától elalszik. E mód által a petróleum nem éghetvén csak füstölög s a rossz szagú füst megtölti a szobát, s ha ott többen alszanak, az éjjelen át úgy is tisztátalanná vált levegő, a petróleum szag által még inkább megfertőztetik, s ennek beszívása a tüdőre káros, sőt bizonyos esetben halálos is lehet.

Egyszerű kioltási módja a petróleum lámpának az, hogy a lángot lassan, — de nem egyszerre, — addig csavarjuk le, míg a láng teljesen kialszik, ez biztos s veszélytelen eljárás.

Még csak azt akarjuk megjegyezni, hogy óvakodni kell a lámpák lökdösésétől, ide-oda rángatásától, mert azok egyensúlyt veszítve feldőlnek, mi által a veszély kikerülhetetlen.

Általában, mint mindennél a petróleum lámpa kezelésénél is az óvatosság a legbiztosabb óvszer a veszély ellen.

Felölös szerkesztő: PALOTAY ÁKOS.

Kiadó: FRIDMAN JÓZSEF.

Hirdetések.

Ujpesten, Tavasz-utca és Erzsébet utca sark 6-ik házszám, 4-ik ajtó alatt elvállaltatnak mindennemű

kézimunkák: közönséges és monogram-hímzések olcsó és pontos elkészítés mellett.

Támaszkodva a bizalomra

melyben a mi Pain-Expeller készítményük több mint 15 év óta a közönség által részesítették, szabadságot veszünk magunknak, azokat kik ezert még nem ismerik, egy kísérlet tételére felhívni. Ezen régélismert háziszernek nincs szüksége a reclamra, ez önmaga által legjobban ajánlatik, a mint azt egy próba igazolni fogja. A Pain-Expeller bedörzsölésre használtatik esz és köszvény ellen. Ára 40 és 70 kr. egy üvegnek; készletben a legtöbb gyógyszerárban. Hamisitványok elkerülése végett, csakis „Richter-féle horgony Pain-Expeller“ kérendő s semmi esetre se más fajta. Richter F. Ad. és társa, Bécs. — Prágában az „arany oroszán“ gyógyszerárban, Niklasplatz 7.

LISZKA SÁMUEL

gépész

Ujpest, Fő-ut 40. sz.

Vállal mindennemű gépjavitásokat, úgy mint gőzmozdonyokat, (bár minő rozsak is) jót állás mellett és jutányosan.

Régi sorvető gépek tökéletes munkára és könnyű kezelésre átalakítatnak.

Bartalits Imre könyvkiadóhivatalában

BUDAPEST,

VIII. Eszterházy-utca 12. sz.

megjelent és megrendelhető:

VÉDBESZÉDEK

politikai sajtóperekben.

Hentaller Lajos, Hoitsy Pál, Kászonyi Dániel, Kovács Pál, Pázmándy Dénes, Schaffer László, Szalay Imre és Verhovay Gyula védelmére mondotta

KOMJÁTHY BÉLA.

Ára 1 frt. 20 kr.

BARTALITS IMRE könyvnyomdája

Budapest, VIII., Eszterházy-utca 12. sz.

elvállal mindennemű

nyomtatványokat

pontos elkészítés és jutányos árak mellett.